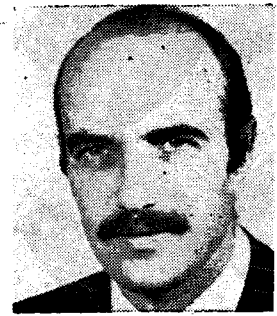

Távoltér-módszer üvegszálak sugárzási veszteségének meghatározására

DR. VESZELY GYULA
BME Elméleti Villamosságtan Tanszék

ÖSSZEFOGLALÁS

Hírközlési üvegszálak sugárzási veszteségének egzakt számítása igen bonyolult formulákhoz vezet. Kis indexkülönbség esetére Snyder javasolt közelítő módszert. Ezt a módszert használjuk fel felületi egyenlőtlenségek és mikrogörbületek által okozott sugárzási veszteség számítására.

Bevezetés

Körkeresztmetszetű üvegszálak folytonos (sugárzó) módusai csak rendkívül bonyolult formulákkal írhatók le [1]. A gyakorlatban használatos kis indexkülönbségű szálak sugárzási veszteségének számítására Snyder javasolt közelítő módszert [2]. Ennek nagy előnye, hogy nem igényel mélyebb előismereteket és szemléletes.

A módszerrel meghatározzuk a felületi egyenlőtlenségek és mikrogörbületek által okozott sugárzási veszteségeket és az eredményeket összevetjük más úton számítottakkal.

Analízis

Tekintsünk egy r_0 sugarú, ϵ permittivitású üvegszálát, amelyet ϵ_b permittivitású közeg vesz körül. A gyakorlatnak megfelelően legyen $\delta = 1 - \epsilon_b/\epsilon \ll 1$. A szálban csak az alapmodus terjed.

A mag permittivitása korrelált módon fluktuál

$$\epsilon(r_1) = \epsilon^0(r_1) + \Delta\epsilon(r_1; r_2) \quad |\Delta\epsilon| \ll \epsilon^0 \quad (1)$$

A fluktuáció következtében a HE_{11} alapmodus („beeső tér”) szórást szenved és teljesítményvesztés lép fel. Az elsugárzott teljesítmény nagyon egyszerűen kiszámítható felhasználva a dipól sugárzás elemi elméletét. A térerősségek (1. ábra)

$$dE_\varphi = \frac{1}{2} \sqrt{\frac{\mu_0}{\epsilon_0}} \frac{1}{R} \frac{1}{\lambda} \sin\vartheta J_1 e^{-jkR_1} dV_1 \quad (2)$$

$$dH_\varphi = \frac{1}{2} \frac{V}{R} \frac{\epsilon_b}{\lambda} \sin\vartheta J_2 e^{-jkR_2} dV_2 \quad (3)$$

Beérkezett: 1986. VI. 2. (H)

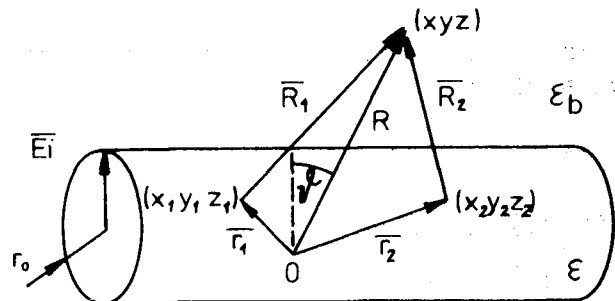
Híradástechnika XXXVIII. évfolyam, 1987. 8. szám

DR. VESZELY GYULA
A BME Elméleti Villamosságtan Tanszékének docense. 1962-ben a BME híradástechnikai szakán villamosmérnöki, 1967-ben mikrohullámú szakmérnöki oklevelet szerzett. 1977-ben elnyerte a műszaki tudományok kandidátusa címet. Az

UBSI Magyar Nemzeti Bizottságának tagja. Számos közlemény és konferenciaelőadás szerzője. Fő kutatási területei: félvezető technológiák és eszközök számítógépes modellezése, üvegszálak elektromágneses elmélete.

A komplex Poynting-vektor

$$S = \frac{1}{2} \sqrt{\frac{\mu_0}{\epsilon_0}} \frac{V}{4} \frac{1}{R^2} \frac{1}{\lambda^2} \sin^2\vartheta \int dV_1 \times \int dV_2 J_1(\mathbf{r}_1; \mathbf{r}_2) J_2^*(\mathbf{r}_1; \mathbf{r}_2) e^{-jk(R_1 - R_2)} \quad (4)$$

H 241-1

1. ábra. A szál és a koordináták

ahol az áramok a permittivitás perturbáción gerjedő eltolási áramok, λ a szabadtéri hullámhossz és k a hullámszám a burkolatban.

Az áramsűrűségek

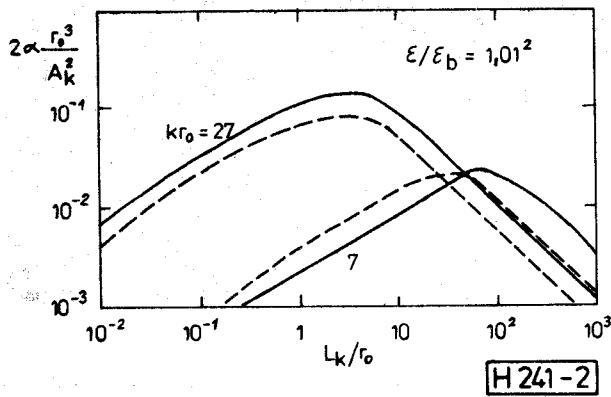
$$J_k(\mathbf{r}_1; \mathbf{r}_2) = j\omega\epsilon_0 \Delta\epsilon_k(\mathbf{r}_1; \mathbf{r}_2) \mathbf{E}_i(x_k; y_k) e^{-j\beta z_k}, \quad k=1, 2 \quad (5)$$

ahol β az alapmodus fázistényezője, $\mathbf{E}_i$ az alapmodus tere.

Feltesszük, hogy a fluktuációk szorzat alakban írhatók

$$\Delta\epsilon_k = \Delta\epsilon_T(x_k; y_k) \Delta\epsilon_z(z_1; z_2) \quad k=1, 2 \quad (6)$$

A $\Delta\epsilon_T$ transzverzális rész determinisztikus, míg a $\Delta\epsilon_z$ longitudinális rész stacionáriusan sztohasztikus.

2. ábra. Veszteségek a felületi egyenlőtlenségek következtében
 — Marouse [4]
 - - - távoltér módszer

A Poynting-vektor sokaságon vett átlagát képezve az alábbi eredmény vezethető e

$$\langle S \rangle = \frac{\pi^2}{2} \sqrt{\frac{\epsilon_0}{\mu_0}} \frac{V e_b}{\lambda^4} \frac{1}{R^2} \sin^2 \theta \times$$

$$\times \left[\int_A \Delta \epsilon_T E_{ie} \frac{j^k}{R} (xx_1 + yy_1) dx_1 dy_1 \right]^2 \times$$

$$\times L \int_0^L R(z') e^{-j \left(k \frac{z}{R} - \beta \right)} dz' \quad (7)$$

Itt L az üvegszál hossza, A a keresztmetszete és bevezettük az

$$R(z_1 - z_2) = \langle \Delta \epsilon_z(z_1) \Delta \epsilon_z^*(z_2) \rangle \quad (8)$$

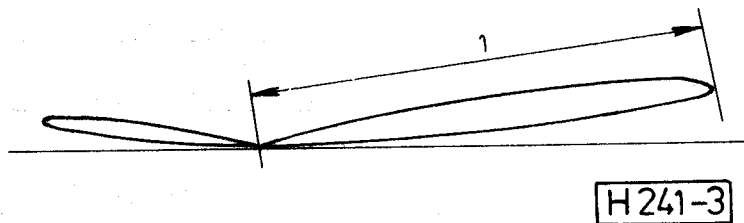
kovariancia függvényét.

(7)-ben $\beta_{sz} = k \cdot z/R$ a szórt tér z irányú fázis tényezője, $\beta_b = \beta$ a beeső tér (z irányú) fázis-tényezője.

(7) speciális esete Marcuse általános eredményének [3]: a fluktuáció következtében fellépő veszteség arányos a kovariancia függvény Fourier-transzformáltjának vagyis a spektrális sűrűség-függvénynek a $\beta_b - \beta_{sz}$ fázistényezőn felvett értékével.

(7) szögletes zárójelben álló tényezőjének kiértékeléséhez $x_1 y_1$ -et hengerkoordinátákban, míg xy -t gömbkoordinátákban célszerű kifejezni. A korrelációs függvényt exponenciálisnak tételezzük fel

$$R(z) = A_k^2 e^{-|z|/L_k} \quad (9)$$

3. ábra. Teljesítmény iránykarakterisztika.
 $L_k/r_0 = 3 \cdot 10^{-2}$

Eredmények

Felületi egyenlőtlenségek

A fluktuáció az alábbi alakú

$$\Delta \epsilon_T = \delta(r - r_0)$$

$$\Delta \epsilon_z = (e - e_b) [f(z_1; z_2) - r_0]$$

(7) könnyen kiértékelhető. A számítás szerint csak φ -tól független sugárzó tér gerjed. Az elszórt teljesítményt az iránykarakterisztikából numerikus integrálással nyerjük.

A 2. ábrán összehasonlítottuk az eredményeket Marcuse eredményeivel. A különbség mindenütt egy nagyságrenden belül van.

Mikrogörbűletek

Amint Petermann [5] kimutatta a $\rho(z)$ görbületi sugarú görbe üvegszál úgy tekinthető, mint egy egyenes szál, amelynek perturbált permittivitása:

$$\Delta \epsilon_T = \alpha$$

$$\Delta \epsilon_z = 2e/\rho(z_1; z_2)$$

A (7)-ben szereplő első integrál analitikusan kiértékelhető és az adódik, hogy az alapmodus csak $\nu = 1$ kerületi rendű sugárzó teret gerjeszt.

Az összehasonlító számításokhoz az alábbi adatokat használtuk:

$\lambda = 1 \mu\text{m}$, $r_0/\lambda = 2$, a görbület négyzetátlagos $A_k = 1 \text{ m}$, $e = 1,51^2$, $e_b = 1,50^2$.

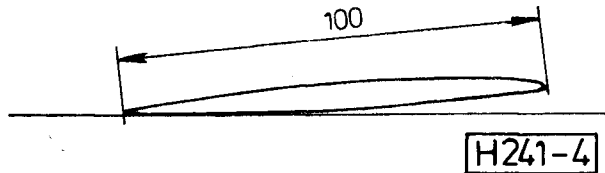
A 3. és 4. ábra két tipikus sugárzási karakterisztikát mutat. A 3. ábrán $L_h \ll r_0$, míg a 4. ábrán $L_k \ll r_0$.

Az 1. táblázatban összehasonlítást tettünk [6] eredményeivel.

L_k	10^{-7}	10^{-5}	1
α [6]	$5 \cdot 10^{-6}$	$2,6 \cdot 10^{-4}$	$5,3 \cdot 10^{-9}$
α távol tér	$6 \cdot 10^{-6}$	$1,7 \cdot 10^{-4}$	$4 \cdot 10^{-9}$

Következtetések

A körkeresztmetszetű üvegszálak egzakt sugárzási módusai rendkívül komplikáltak. Ezért nagy jelentőségű, hogy gyengén vezető szálak a sokkal egyszerűbb aszimptotikus módusokkal írhatók le. Ezek közül a legegyszerűbb a gömbi szabadtéri módus távoltéri alakja. Ennek fő előnyei: 1. egyszerű matematika, 2. világos fizikai kép. A két bemutatott példa mutatja, hogy az eredmények jó egyezésben vannak a más úton nyertekkel.

4. ábra. Teljesítmény iránykarakterisztika.
 $L_k/r_0 = 1$

Úgy véljük, hogy bonyolultabb perturbációjú szálak is kezelhetők ezzel a módszerrel.

I R O D A L O M

- [1] *D. Marcuse*: „Radiation losses of the dominant mode in round dielectric waveguides”, *BSTJ*, 49, pp. 1665—1693 (1970).
- [2] *A. W. Snyder*: „Radiation losses due to variations of radius on dielectric or optical fibers”, *IEEE. Trans on MTT*, 18, pp. 608—615 (1970).
- [3] *D. Marcuse*: „Radiation losses of dielectric waveguides in terms of the power spectrum of the wall distortion function”, *BSTJ*, 48, pp. 3233—3242 (1969).
- [4] *D. Marcuse*: „Theory of dielectric optical waveguides”, Academic Press New York, 1974, Fig. 4.6.1.
- [5] *K. Petermann*: „Theory of microbending loss in monomode fibres with arbitrary refractive index profile”, *AEÜ*, 30, pp. 337—342.
- [6] *H.-G. Unger*: „Planar optical waveguides and fibres”, Clarendon Press, Oxford, 1977, p. 586.